

# KENDELSE

afsagt af Konkurrenceankenævnet den 13. april 2018 i sag nr. KL-3-2017

DK-CAMP  
(advokat Thomas Klausen)

mod

Konkurrencerådet  
(fuldmægtig Ann Riisgaard)

## Resume af afgørelsen

Konkurrencerådet har den 31. maj 2017 truffet afgørelse i en sag, der angår, om bl.a. DK-CAMP i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler i konkurrencelovens § 6, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 1, jf. stk. 3 og TEUF artikel 101, stk. 1, litra b, i regi af Campingrådet har deltaget i fastsættelse af ens priser for salg af CKE-campingpas i perioden 2011-2016 og en beslutning om at udelukke konkurrerende campingpas, herunder den hollandske virksomhed ACSI's campingpas, i perioden 2012-2016 fra markedet.

Konkurrencerådets afgørelse angik Campingrådet og DK-CAMP. Campingrådet er den 3. november 2017 taget under konkursbehandling.

DK-CAMP har 23. juni 2017 indbragt afgørelsen for Konkurrenceankenævnet.

Konkurrenceankenævnet har stadfæstet Konkurrencerådets afgørelse.

## Påstande

DK-CAMP har nedlagt påstand om, at Konkurrencerådets afgørelse af 31. maj 2017 ophæves i sin helhed, subsidiært at Konkurrencerådets afgørelse ophæves for så vidt angår DK-CAMP, og mest subsidiært at Konkurrencerådets afgørelse hjemvises helt eller delvis til fornyet behandling og afgørelse i Konkurrencerådet.

Konkurrencerådet har nedlagt påstand om, at afgørelsen stadfæstes.

### **Den påklagede afgørelse**

Konkurrencerådet traf den 31. maj 2017 følgende afgørelse:

"23. Det meddeles henholdsvis Campingrådet og DK-CAMP, at de har overtrådt forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler i konkurrencelovens § 6, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 1, og nr. 2, jf. stk. 3 og TEUF artikel 101, stk. 1, litra b, ved:

- I perioden 2011-2016 at have vedtaget ens priser for salg af Camping Key Europe pas (CKE-pas), herunder såkaldte transitpas, samt
- I perioden 2012-2016 at have vedtaget, at det er en betingelse for campisters adgang til campingpladsen, at de på stedet køber eller foreviser et gyldigt CKE-pas, herunder at have vedtaget at afvise konkurrerende campingpas (adgangsgivende), bl.a. ACSI Club ID.

...

25. I medfør af konkurrencelovens § 6, stk. 4, 1. pkt., jf. § 16, stk. 1 og TEUF artikel 101, jf. konkurrencelovens § 16, stk. 1, jf. § 24, påbyder Konkurrencerådet DK-CAMP:

- Straks at bringe DK-CAMP's deltagelse i vedtagelsen om ens priser for salg af CKE-pas til ophør, såfremt dette ikke allerede er sket, og
- Straks at bringe DK-CAMP's deltagelse i vedtagelsen om ikke at acceptere andre campingpas end CKE-pas, som betingelse for campisters adgang til campingpladsen, herunder vedtagelsen om specifikt at afvise ACSI Club ID, som adgangsgivende campingpas, til ophør såfremt dette ikke allerede er sket, og
- Fremover at afstå fra aftaler, vedtagelser eller samordnet praksis, der har samme eller tilsvarende formål eller følge, som beskrevet i pkt. 23 ovenfor, og
- At informere DK-CAMP's medlemmer om Konkurrencerådets afgørelse, og
- Senest 3 uger fra datoen for Konkurrencerådets afgørelse at indsende dokumentation til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen for, at DK-CAMP's medlemmer er blevet informeret om rådets afgørelse.

...

#### 4.5 Samlet konklusion

587. Det er Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens konklusion, at:

- de relevante produktmarkeder kan afgrænses til henholdsvis markedet for salg af overnatninger på campingpladser, og markedet for salg af campingpas. Markedet for salg af overnatninger på campingpladser kan geografisk afgrænses til Danmark. Markedet for salg af campingpas, er formentlig nationalt og ikke større end EU/EØS,
- vedtagelsen om ikke at acceptere andre campingpas end CKE-pas, herunder specifikt at afvise ACSI Club ID, mærkbart kan påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne,
- Campingrådet og DK-CAMP er omfattet af det konkurrenceretlige virksomhedsbegreb,
- der foreligger en horisontal koordinering i form af en vedtagelse truffet af Campingrådet, campingpladser og DK-CAMP om ens priser for salg af CKE-pas,
- der foreligger en horisontal koordinering i form af en vedtagelse truffet af Campingrådet, campingpladser og DK-CAMP om ikke at acceptere andre campingpas end CKE, herunder specifikt at afvise ACSI Club ID som adgangsgivende campingpas,
- vedtagelserne har til formål at begrænse konkurrencen mærkbart på markedet for salg af campingpas,
- gruppefritagelserne efter konkurrencelovens § 10, stk. 1, og TEUF artikel 101, stk. 3, ikke finder anvendelse på de i sagen omhandlede vedtagelser,
- vedtagelserne ikke opfylder betingelserne i konkurrencelovens § 8, stk. 1, og TEUF art. 101, stk. 3, for individuel fritagelse fra forbuddet i konkurrencelovens § 6, stk. 1, og TEUF artikel 101, stk. 1., og at
- Campingrådet og DK-CAMP derfor har overtrådt konkurrencelovens § 6, stk. 2, nr. 1 og 2, og TEUF artikel 101, stk. 1, litra b.”

## Sagens faktiske omstændigheder

### *Campingrådet*

Campingrådet var en privat forening, hvis medlemmer var 12 foreninger og organisationer, som bl.a. repræsenterede campingpladsbrugere og campingpladsejere, herunder DK-CAMP. På tidspunktet for Konkurrencerådets afgørelse var 446 ud af ca. 500 danske campingpladser organiseret i Campingrådet.

Medlemmerne af Campingrådet udpegede hver en repræsentant til repræsentantskabet, som var Campingrådets øverste myndighed. Derudover var der 3 selvstændige repræsentanter for campingpladser i repræsentantskabet.

Campingrådets bestyrelse, der var den styrende myndighed i alle Campingrådets anliggender, bestod af en formand og 8 øvrige medlemmer, der blev valgt af repræsentantskabet. Repræsentanten for DK-CAMP og yderligere to organisationer var fødte medlemmer af bestyrelsen. DK-CAMP's repræsentant var formand for bestyrelsen fra 2003-2016. DK-CAMP's repræsentant i bestyrelsen var ligeledes landsformand for DK-CAMP.

Campingrådet blev den 3. november 2017 taget under konkursbehandling.

Af Campingrådets vedtægter fremgik bl.a.:

#### **"§ 2 Formål**

- at virke for en ansvarlig, effektiv og positiv udvikling af campinglivet i Danmark – herunder også under hensyntagen til landets natur og miljø,
- at klassificere de af rådet godkendte campingpladser,
- at samarbejde med offentlige myndigheder, organisationer, institutioner og campingpladser m.fl. om alle relevante forhold af såvel driftsmæssig som lovmæssig art,
- at formidle samarbejde på bredest muligt grundlag, medlemsorganisationerne imellem, i forbindelse med camping under skyldig hensyntagen til disses interesser og egenart samt i en afbalanceret varetagelse af erhvervsmæssige branchesynspunkter og funktionen som bred interesseorganisation,
- at virke rådgivende for og samarbejdende med offentlige myndigheder og organisationer samt personer, der ønsker at oprette eller drive campingpladser,
- at samarbejde med internationale campingorganisationer, bl.a. om ensartede regler og bestemmelser for camping,
- at virke for markedsføring af dansk camping i ind- og udland."

Campingrådet havde bl.a. en egenkontrolordning, der indebar godkendelse, klassificering og kontrol af campingpladser i Danmark. Godkendelsen skete i henhold til krav fastsat af Campingrådet. Klassificeringssystemet fungerede sådan, at campingpladserne blev tildelt fra én til fem stjerner. Campingpladsernes standard og klassificering blev kontrolleret mindst en gang om året af Campingrådets konsulenter, der kom på uanmeldt besøg.

Af de samarbejdsaftaler, som Campingrådet indgik med de enkelte campingpladsejere, og som var en betingelse for fortsat godkendelse, fremgik bl.a.:

### **"3. Campingpladsordning.**

I er forpligtet til at sælge elektronisk overførte campingpas i henhold til Campingrådets campingpladsordning samt at følge Campingrådets retningslinjer i "Vejledning i udstedelse af campingpas til brug i Europa", der udsendes fra Campingrådet, og som findes tilgængelig på Campingrådets hjemmeside [www.campingraadet.dk](http://www.campingraadet.dk).

I forpligter jer ligeledes til at give Campingrådets medarbejdere adgang til at kontrollere pasantal og gyldighed."

### **DK-CAMP**

DK-CAMP er en forening, hvis medlemmer er 300 selvstændige danske campingpladser. Foreningen ledes ifølge vedtægterne af en hovedbestyrelse af 6-10 personer. Fire medlemmer, herunder landsformanden og næstformanden, vælges af generalforsamlingen, mens de øvrige medlemmer udgøres af formændene for kredsene.

Foreningens formål er ifølge § 1 i vedtægterne:

"DK-CAMPs formål er:

- at samle alle privatdrevne campingpladser i Danmark og varetage disses erhvervsmæssige og faglige interesser
- at virke for en ansvarlig, effektiv og positiv udvikling af campinglivet i Danmark.
- at medvirke til at medlemmernes pladser stedse opretholder en standard, der er til gavn for turisme og friluftslivet.
- at medvirke til udbredelse af kendskabet til medlemmernes pladser
- at samarbejde med internationale campingorganisationer bl.a. om ensartede regler og bestemmelser for camping."

Indtil november 2016 var det en betingelse for medlemskab af foreningen, at campingpladsen var godkendt af Campingrådet, og således var det også, efter at campingpasordningen blev indført, et krav, at de enkelte medlemmer efterlevede campingpasordningen. I november 2016 ændrede foreningen kravene til medlemskab, således at det ikke længere var en betingelse, at pladsen var godkendt af Campingrådet.

### *Campingpasordningen*

Et campingpas er et adgangsgivende legitimationsbevis, som en campist kan benytte ved ankomst til en campingplads, og som tillige kan indeholde en ansvarsforsikring og en rabatordning.

CKE-campingpasset omfatter – ud over legitimationsfunktionen – en ansvarsforsikring, såfremt indehaveren ikke selv har anden forsikringsdækning. CKE-passet blev i den relevante periode solgt via Campingrådets hjemmeside og direkte fra de 446 campingpladser, der var organiseret i Campingrådet. Også andre medlemsforeninger solgte campingpasset, og der kunne i denne forbindelse tillige være tilknyttet medlems- og rabatfordele.

Camping Key Europe, som er det svensk registrerede selskab bag CKE-passet, var ejet af Campingrådet [REDACTED], to forbrugerorganisationer i Holland og Tyskland, og tre campingorganisationer i Sverige, Finland og Norge. CKE-passet forhandles i hele Europa, men det er kun i Danmark og Sverige, at det ikke har været muligt at bruge andre campingpas.

Det er ubestridt, at der i Campingrådets regi i 2011-2016 var vedtaget ens priser for salg CKE-pas, herunder såkaldte transitpas. Prisen for CKE-pas var fastsat til 110 kr., mens et transitpas kostede 35 kr. Det er endvidere ubestridt, at det i perioden 2012-2016 var vedtaget, at det var en betingelse for campisters adgang til godkendte campingpladser, at de på stedet købte eller foreviste et gyldigt CKE-pas, og at andre campingpas ikke kunne benyttes.

### **Parternes argumenter**

DK-CAMP har i det væsentlige gentaget sine anbringender og har for Konkurrenceankenævnet anført navnlig, at Campingrådets campingpasordning ikke udgør en overtrædelse af konkurrencereglerne.

### *Agentforhold*

Samarbejdet mellem Campingrådet og campingpladserne var et egentligt agentforhold. Campingrådet var agenturgiver og solgte selv campingpas samtidig med, at rådet forhandlede passene gennem et antal agenter, nemlig campingpladserne. Campingpladserne opfyldt kriterierne for at blive betragtet som egentlige agenter. Der var tale om et vertikalt forhold mellem Campingrådet og campingpladserne, der ikke var selvstændigt aktive på campingpasmarkedet, og campingpladserne bar hverken den økonomiske eller kommercielle risiko i forbindelse med salget af CKE-pas. DK-CAMP var ikke omfattet af samarbejdet, idet DK-CAMP ikke selv solgte campingpas.

### *Lovlig specialiseringsaftale*

Hvis Konkurrenceankenævnet måtte finde, at der ikke foreligger et egentligt agentforhold mellem Campingrådet og campingpladserne, er campingpasordningen en lovlig specialiseringsaftale.

Campingpasset er et unikt produkt, der er blevet til gennem en fælles produktion. Sådanne fælles produktionsaftaler er en specialiseringsaftale, der er gruppefritaget, jf. specialiseringsaftaleforordningens artikel 2. Der er de facto tale om en fælles distribution gennem Campingrådet, hvorfor der ikke er grundlag for at undtage samarbejdet for gruppefritagelse. CKE-passets helt særlige egenskab som adgangsbevis skal indgå i denne vurdering.

### *Konsortium*

Den konkrete campingpasordning er ud fra en konsortium-betragtning ikke konkurrencebegrænsende. De enkelte campingpladser deltog i et konsortium-lignende samarbejde om en opgave, som den enkelte campingplads ikke selv var i stand til at løfte. To eller flere virksomheder, der indgår et samarbejde om at løfte en opgave, som de ikke selvstændigt kan løfte, er ikke konkurrenter i forhold til den pågældende opgave, jf. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledning om konsortieaftaler.

### *Lovlig eksklusiv aftale*

Der foreligger en lovlig eksklusiv aftale og ikke som anført af Konkurrencerådet en boykot. Konkurrencerådets synspunkt er reelt, at hvis det er ulovligt at udelukke én aktør, er det ligeså ulovligt at udelukke flere aktører. At udelukke alle aktører er imidlertid en eksklusiv aftale, og der er intet grundlag for at betragte eksklusiv aftaler for en "til formål" overtrædelse. Campingrådets adfærd er

ikke rettet mod én virksomhed, hverken ACSI eller andre. At Campingrådet i visse tilfælde har udtalt sig konkret om ACSI er ikke ensbetydende med, at der er tale om en boykot eller et boykot-lignende forhold, men blot en naturlig følge af eksklusivaftalen.

### *"Til formål" overtrædelse*

Ingen aspekter af campingpasordningen havde "til formål" eller "til følge" at begrænse konkurrencen. At betragte nærværende sag som en "til formål" overtrædelse er i strid med EU-Domstolens dom af 11. september 2014 i sag C-67/13 P, *Groupement des Cartes Bancaire*. Det følger af dommen, at "til formål" overtrædelser er de overtrædelser, hvor det måtte være klart for enhver, at forholdet var ulovligt. Det er ikke tilfældet i forhold til Campingrådets campingpasordning. Campingrådets campingpasordning og de relevante dele heraf var netop ikke hemmelige, men blev åbent meldt ud til alle og enhver. De pågældende forhold kan maksimalt have "til følge" at begrænse konkurrencen. Dette er imidlertid ikke undersøgt eller vurderet i afgørelsen og vil kræve en række undersøgelser og vurderinger, der ikke er foretaget.

### *Rette adressat*

Hvis Konkurrenceankenævnet måtte lægge til grund, at campingpasordningen var helt eller delvis i strid med konkurrenceretten, kan en sådan overtrædelse ikke tilskrives DK-CAMP. DK-CAMP har ikke haft en sådan rolle i Campingrådets campingpasordning, at DK-CAMP kan anses for en del af vedtagelsen herom. DK-CAMP havde ikke nogen bemærkelsesværdig indflydelse på Campingrådet, og det er i strid med den almindelige forvaltningsretlige ligebehandlingsgrundsætning, at netop DK-CAMP er udvalgt som den eneste forening/organisation udover Campingrådet. Baggrunden for, at DK-CAMP frem til november 2016 stillede krav om, at medlemmerne skulle være godkendt af Campingrådet, var Campingrådets varetagelse af godkendelses- og tilsynsopgaver. DK-CAMP's vedtægter indeholdt også krav om godkendelse af Campingrådet før 2012, hvor Campingrådet indførte modellen med det obligatoriske CKE-pas, hvorfor vedtægterne ikke er affattet som følge af campingpasordningen.

Det er Campingrådet, der har vedtaget og drevet campingpasordningen. Campingrådet er en selvstændig juridisk enhed, der træffer sine egne beslutninger. DK-CAMP har på intet tidspunkt truffet beslutning om, at alene CKE-passet kunne anvendes, eller at der skulle tages en fast pris herfor. DK-CAMP har ikke deltaget i bestyrelsesmøder eller i bestyrelsen. Det har en fysisk person udpe-

get af DK-CAMP. At DK-CAMP har ret til at udpege et bestyrelsesmedlem, er ikke det samme som, at organisationen DK-CAMP selv har deltaget i bestyrelsen.

DK-CAMP var som forening reelt ikke involveret i campingpasordningen. DK-CAMP har ikke selv solgt campingpas, og DK-CAMP er ikke part i de samarbejdsaftaler, der er indgået mellem Campingrådet og den enkelte campingplads. DK-CAMP har ikke haft en proces, der indebærer kontrol eller lignende af, om campingpladserne har overholdt campingpasordningen. Det har undtagelsens karakter, at DK-CAMP har videreformidlet oplysninger om Campingrådets campingpasordning. Al kommunikation relateret til ordningen er som klar hovedregel sket direkte mellem Campingrådet og de enkelte campingpladser.

Konkurrencerådet har for Konkurrenceankenævnet anført navnlig, at Campingrådet og DK-CAMP har overtrådt forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler i konkurrencelovens § 6, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 1 og 2, og TEUF artikel 101, stk. 1, litra a-b, ved at have vedtaget ens priser for salg af CKE-pas, herunder såkaldte transitpas, i perioden 2011-2016, samt at have vedtaget at det var en betingelse for campisters adgang til campingpladsen, at campister på stedet købte eller foreviste et gyldigt CKE-pas, samt at afvise konkurrerende campingpas, bl.a. ACSI Club ID, i perioden 2012-2016. Konkurrencerådet har derfor med rette meddelt parterne påbud om at bringe overtrædelserne til ophør og fremover afstå fra aftaler, vedtagelser eller samordnet praksis, der har samme eller tilsvarende formål.

Campingrådet, en række af medlemmerne og campingpladserne var aktuelle konkurrenter på markedet for salg af campingpas. Campingrådet og DK-CAMP var begge sammenslutninger af virksomheder i form af henholdsvis en paraplyorganisation og en sammenslutning af selvstændige danske campingpladser. Da DK-CAMP udgøres af sine medlemmer, er det ikke relevant for vurderingen i sagen, om DK-CAMP selv har solgt CKE-pas. Der foreligger således horisontale vedtagelser i konkurrencelovens forstand.

#### *"Til formål" overtrædelse*

Formålet med at vedtage en fast pris for et CKE-pas var at sætte de normale konkurrencevilkår ud af kraft for dermed at opnå en højere pris. Campingrådet har sikret, at vedtagelsen om ens priser blev implementeret, bl.a. ved uanmeldte kontrolbesøg på de enkelte campingpladser. Prisen for

CKE-passet udgjorde reelt en merpris for overnatning på en campingplads, og Campingrådet og DK-CAMP har således ved deres adfærd sikret, at en del af finansieringen af Campingrådets aktiviteter blev væltet over på campisterne.

Formålet med kun at acceptere CKE-pas var at reducere det konkurrencepres, som andre campingpas tilførte markedet, og at sikre salget af CKE-passet til den faste høje pris. Der var ikke et offentligretligt krav om, at campisterne havde et campingpas, hvorfor det var op til den enkelte campingplads, om den ville stille krav om campingpas.

En henstilling fra en brancheorganisation til sine medlemmer om ikke at handle med en bestemt aktør har i sig selv til formål at begrænse konkurrencen, jf. konkurrenceankenævnets kendelse af 21. oktober 2014, CAD Autobutler, ligesom en kollektiv boykot har til formål at begrænse konkurrencen, jf. Retten i Første Instans' dom af 20. marts 2002 i sag T-23-99 Løgstør Rør, præmis 154, 157 og 158.

#### *Agentaftale*

Der foreligger horisontale vedtagelser i denne sag, idet Campingrådet, en række af medlemmerne og campingpladserne befinder sig i samme omsætningsled i relation til salg af CKE-passet. Campingrådet var som paraplyorganisation udgjort af sine medlemmer. Såfremt der kunne indgås egentlige agentaftaler i et sådant regi, ville det medføre, at campingpladserne og medlemmerne af Campingrådet var agenter for sig selv og hinanden.

#### *Konsortium*

Det bestrides, at der er tale om et konsortium-lignende samarbejde mellem de enkelte campingpladser. Campingpladserne kunne hver især have tilbudt de campingpas, som campingpladsen ønskede, og til en pris, som campingpladsen selv fastsatte. Campingpladsen kunne også helt undlade at stille krav om, at campisterne skulle fremvise et campingpas.

#### *Lovlig specialiseringsaftale*

Ved en fælles produktionsaftale forstås en aftale, hvor to eller flere parter aftaler at fremstille bestemte produkter i fællesskab. Tyngdepunktet i samarbejdet mellem campingpladser i regi af Campingrådet vedrørte ikke produktion af CKE-pas, men derimod markedsføring og salg, herunder pris-

fastsættelse og en forpligtelse til alene at sælge og acceptere CKE-pas på campingpladserne. I denne sag er der ikke tale om, at der skete en fælles distribution. CKE-passet blev solgt i Danmark af Campingrådet, medlemmer af campingrådet og de enkelte campingpladser. Samarbejdet om CKE-pas udgjorde derfor et led i en samlet markedsføring af CKE-pas gennem Campingrådet. Vedtagelserne udgjorde derfor ikke en specialiseringsaftale i form af en fælles produktionsaftale, og derfor er de ikke omfattet af gruppefritagelsen for specialiseringsaftaler.

#### *Lovlig eksklusivaftale*

Vedtagelserne i denne sag kan ikke karakteriseres som en lovlig eksklusivaftale. En lovlig eksklusivaftale forudsætter, at der er tale om en vertikal aftale. Vedtagelserne i denne sag blev imidlertid indgået mellem konkurrerende virksomheder og var derfor horisontale.

#### *Betingelserne for individuel fritagelse er ikke opfyldt*

Campingrådet og DK-CAMP har ikke løftet bevisbyrden for, at betingelserne for individuel fritagelse er opfyldt. Det er kun objektive, økonomiske fordele, der kan tages hensyn til, når det skal vurderes, om en vedtagelse kan opnå en individuel fritagelse. Herudover skal det kunne forklares, hvori effektivitetsgevinsterne består, og hvordan de udgør en økonomisk fordel.

#### *Rette adressat*

DK-CAMP er rette adressat for Konkurrencerådets afgørelse. DK-CAMP deltog i vedtagelserne, da DK-CAMP var medlem af Campingrådet og var repræsenteret på de møder i Campingrådet, hvor vedtagelserne blev besluttet. DK-CAMP har på intet tidspunkt offentligt trådt tilbage fra vedtagelserne. Når en virksomhed har deltaget på møder, hvor en konkurrencebegrænsende adfærd er blevet drøftet, gælder der en formodning for, at virksomheden har deltaget i adfærden, medmindre virksomheden kan bevise, at den offentligt har taget afstand fra adfærden.

Formålet med DK-CAMP's deltagelse i Campingrådets repræsentantskab og bestyrelse var at repræsentere de ca. 300 campingpladser, som var medlem af DK-CAMP. DK-CAMP var en sammenslutning af virksomheder, og DK-CAMP varetog medlemmernes interesser i Campingrådet. En virksomhedssammenslutning, som ikke i sig selv er aktiv på det berørte marked, men som deltager i en konkurrencebegrænsende aftale mellem konkurrenter, anses som medansvarlig for konkurrencebegrænsningen, jf. EU-Domstolens dom af 7. januar 2004 i sag C-204/00, Aalborg Portland, præ-

mis 84, Retten i Første Instans' dom af 8. juli 2008 i sag T-99/04, AC-Treuhand AG, præmis 130 og Konkurrenceankenævnets afgørelse af 13. juli 2017, HMN Naturgas m.fl.

Herudover var det frem til 2016 en betingelse for at opnå medlemskab af DK-CAMP, at den pågældende campingplads var godkendt af Campingrådet. Dette betød, at DK-CAMP's medlemmer skulle stille krav om forevisning af et gyldigt CKE-pas for adgang til campingpladsen og ikke måtte acceptere andre campingpas end CKE-pas. Dette betød ligeledes, at foreningens medlemmer skulle sælge CKE-pas til samme pris.

Endelig har DK-CAMP videreformidlet Campingrådets udmeldinger om campingpasordningen på sin hjemmeside.

### **Resultat og begrundelse**

#### *Rette adressat*

DK-CAMP er en forening af ca. 300 selvstændige danske campingpladser og repræsenterede som medlem af Campingrådet disse campingpladser. DK-CAMP var medlem af Campingrådets repræsentantskab og havde et fast medlem af Campingrådets bestyrelse, der var den styrende myndighed i alle rådets anliggender. DK-CAMP's medlem, der ligeledes var formand for DK-CAMP, var i perioden 2003-2016 bestyrelsesformand i Campingrådet. DK-CAMP var således repræsenteret i Campingrådets bestyrelse i den periode, hvor de omhandlede campingpasordninger blev indført og håndhævet.

På den baggrund finder Konkurrenceankenævnet det ubetænkeligt at lægge til grund, at DK-CAMP har varetaget sine og sine medlemmers interesser i Campingrådet, og at DK-CAMP havde direkte mulighed for at påvirke forhandlingerne og beslutningerne i rådet. Konkurrenceankenævnet finder derfor ikke grundlag for at ophæve Konkurrencerådets afgørelse i forhold til DK-CAMP med henvisning til, at foreningen ikke er rette adressat for afgørelsen.

#### *Konkurrencelovens § 6 og TEUF artikel 101*

Konkurrencelovens § 6, stk. 1, og TEUF artikel 101, stk. 1, forbyder virksomheder at indgå aftaler, der direkte eller indirekte har til formål eller til følge at begrænse konkurrencen mærkbart. Dette

forbud gælder efter konkurrencelovens § 6, stk. 3, og TEUF artikel 101, stk. 1, også for vedtagelser inden for en sammenslutning af virksomheder og samordnet praksis mellem virksomheder.

Det er ubestridt, at der i Campingrådet, der var sammensat af repræsentanter for størstedelen af campingpladserne i Danmark, og hvor DK-CAMP repræsenterede 300 ud af 446 pladser, blev indgået aftaler om en fast pris for salg af CKE-campingpasset og udelukkelse af andre campingpas fra medlemmernes campingpladser.

Konkurrenceankenævnet tiltræder, at der er tale om en horisontal aftale, da både Campingrådet og de enkelte campingpladser solgte campingpassene direkte til slutbrugerne, hvorfor de må anses for konkurrenter på det relevante marked, der findes passende afgrænset af Konkurrencerådet.

Konkurrenceankenævnet tiltræder endvidere, at aftalerne i sig selv er egnet til og dermed havde til formål at skade konkurrencen. Der er således tale om en kombineret aftale om pris og udelukkelse af konkurrenter fra markedet indgået af 90 % af campingpladserne i Danmark. Det er herefter ikke nødvendigt at foretage en nærmere undersøgelse af, om aftalen har haft negative følger på det relevante marked.

Konkurrenceankenævnet finder det ikke dokumenteret, at aftalerne opfylder betingelserne for individuel fritagelse efter konkurrencelovens § 8 og TEUF artikel 101, stk. 3, eller at aftalerne er omfattet af gruppefritagelserne efter konkurrencelovens § 10 og TEUF artikel 101, stk. 3.

Med disse bemærkninger tiltræder Konkurrenceankenævnet, at DK-CAMP i strid med konkurrencelovens § 6, stk. 1, og TEUF artikel 101, stk. 1, har deltaget i aftaler om priskoordinering og om udelukkelse af konkurrenter fra markedet. Det i øvrigt af DK-CAMP anførte kan ikke føre til et andet resultat.

#### **Herefter bestemmes**

Konkurrencerådets afgørelse af 31. maj 2017 stadfæstes.

Palle Bo Madsen

John Christensen

Rasmus Kristian Feldthusen

Birgitte Sloth

Jon Stokholm

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Konkurrenceankenævnets sekretariat den 13. april 2018.

Sign. af Erhvervsstyrelsen

Marianne Kristine Andersen

Kontorfuldmægtig